

Ensio Kurkisuo

Kootut

novelleja

Kootut

Sirpa kiittää saamastaan luvasta penkoa isoa ”kirjoituspöydän laatikkoa” monien vuosikymmenten ajalta...

Ensio Kurkisuo

Kootut

Novelleja

© 2025 Ensio Kurkisuo

Kannen suunnittelu: Sirpa
Sisuksen taitto: Sirpa

Kustantaja: BoD · Books on Demand,
Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi
Kirjapaino: Libri Plureos GmbH,
Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-9708-2

Sisällysluettelo

Hoitolaitos	7
18	50
Luonnonsuojelija	71
Kalajuttu	73
Pulu	81
Mustalaatikko	89
Runoilija	94
Säätiön pelto	118
Presidentin pelto	128
Se oli onnettomuus	141
Nimismies Pirhosen Silmukankylänjuoksu	..163

HOITOLAITOS

Jokunen lehti, puolenkymmentä, ehkä enemmän, siten että toinen saattoi olla toisen takana, killui vielä puun oksalla melkoisen ylhäällä, sillä sängystä ei voinut nähdä kuin yläosan tuosta puusta. Ja mustanpuhuva sykkyräinen rakennelma sen latvassa, johon hoitajan ajatukset olivat usein pysähtyneet viivähtäessään pitemmän aikaa tässä huoneessa.

Kesä... On ollut lähes yhtä pitkä niille kaikille.

Huoneessa on ikkuna holvimaaisessa syvennyksessä, sillä talo on vanha. Vinoristikkoiset puitteet sirpaleisissa lauseissa, harmaalla maalilla peitetty ikkunakitti, jonka kovetuneista raoista pursuva vesinoro tuli läpi maalin ja homehtui hitaalla matkallaan vihertäväksi juovaksi karmin laitaan.

Siihen kuului myöskin näkymä ulkopuolelle. Koivun latvaosa pellolla ja se, mikä siinä oli. Ei muuta, horisontti oli alhaalla liian kaukana laajan pellon takaisissa puiden latvoissa. Hoitaja oli hänelle sanonut.

- Tuulenpesä. Se seiso i kauan ikkunan edessä katsoen sitä kädet tomerasti lanteillaan. - Joskus se on sen sisällä. Sen jälkeen hän oli saanut kestää napolisematta tuon hoitajan tuulenpesämanian, joka jatkui syystä, ettei hänellä useinkaan ollut muuta sanottavaa ja hänellä oli siihen lähes jatkuva tarve. Sanoa, puhua, yrittää huvittaa, keksiä kukaties satuja.

Kaupungissa oli vain muutama puu, pyssyselkäisiä miehiä, leipäjonoja ja pommituksia. Tämä taas on maaseutua ja tässä hoitolaitoksessa on vierähtänyt monta vuotta. Lehti lehdeltä on huvennut kertomus, pienentynyt pienentymistään, kokonainen koivu on ravistellut lehtensä monen lyhyen kesän aikana, viimeisin, pysyvin ja ehkä tajuttavin muoto oli vain se muutaman jäljellejääneen itsepäinen pysyvyys, joissa roikkui luetun ja unohdetun asian pääkohtia. Kappaleita astiasta, palapelistä, jotka tässä vaiheessa oli hyväksyttävä sellaisenaan. Ei, ei hän sillä leikkinyt, päin vastoin, paremminkin hän itse oli tuo rikkilyöty astia ja ne palaset hänen omia palasiaan, joita hän ei edes voinut yrittää kasailla liikkumattomuuteen tuomituilla käsillään. Hoitaja, joka oli onnistunut hänkin tuomaan siihen yhden, sen mikä puussa oli. Hänen oli se pakko hyväksyä, sillä se oli siellä todella, se tuulenpesä, hänen maniansa.

Tässä on parrakkaat, ahavoituneet miehen kasvot väsymyksestä verestävin silmin. Ja kädet tuttavina, ne nosivat ylöspäin eikä hän painanut ollenkaan. Tunsi vain

korkeintaan kenkiensä painon, oman painottomuutensa, syyllisyytensä päällimmäiseen maalikerrokseen kenkiensä pinnassa, josta ei mainittu sanallakaan.

Tyttö, naapurikorttelin ensimmäisestä rapusta, joka oli ollut aina liian pieni hänen seuraansa, mutta jota hänen oli siedettävä sen itsepäisyyden takia.

Kitaransoittaja livonen, puujalkoineen.

- Tämä kitara on vanhasta puusta...kitaranretjake.

Huono mies. Sanottiin.

Minä olen tie, totuus ja elämä. Näin lukee pienessä taulussa seinällä. Se on Jeesus. Hoitaja on puhunut myös siitä. Jeesusmania on todellisempaa.

Tässä päivässä ei todellakaan ole paljoa. Samanlaisia päiviä ne ovat olleet. Mikä niistä nyt olisi kertomassa? Kuka jaksaisi ne uskoa tapahtuneeksi? Sen, josta ei ollut jäljellä muuta kuin Jeesus ja tuulenpesä.

Joku päivä sitten oli hoitaja nostanut hänet ikkunaan. Sateisena harmaana aamupäivänä. Hän näki laajan, äskenkynnetyn pellon ja horisontin pellon takaisessa metsän reunassa. Koivu, missä tuulenpesä oli, oli keskellä peltoa ja oksakaan ei siinä heilahdellut kosteassa, vettä-tihkuvassa syyspäivässä. Pellon laidassa kulki väsyneen näköinen, kumaraharteinen vanha mies lapio olallaan, pois päin. Hoitaja sanoi sen olevan Aapeli, yksi talon asukkaista.

- Aapeli etsii aarteita. Hoitaja sanoi pellostä löydetyn vanhoja esineitä. Muka Aapelikin joka syksy kynnön

jälkeen niitä oli löytänyt. Vanha mies alkoi lapionsa kanssa tönkää maata ja silloin hoitaja vei hänet takaisin sänkyyn. Se oli sanonut tehneensä luvattoman teon nostamalla hänet ikkunaan ja kieltänyt mainitsemasta siitä keneläkään.

- Aapeli on ihan höneli. Se oli sanonut sitten ja puheet sen löydöksistä itsensä sepittämiä. Kukaan ei ollut ainaakaan nähnyt mitään tai Aapelilla ei kertakaikkiaan ollut mitään näytettävää. Kunhan vain harhaili aikansa kuluksi ja sepitti mielikuvituksessaan tarinoita, joihin sitten muut talossa asuvat hönelit olivat halukkaita uskomaan. Hoitaja sanoi, ettei hän olisi maininnut koko olemattomista aarteista, jos olisi tiennyt hänen haluavan sen vuoksi takaisin ikkunaan ja että aarteet olivatkin vain hänen omaa keksintöään ja että Aapeli oli kaivanut sieltä matoja menäkseen ongelle, eikä se enää koskaan puhunut aarteista.

Ainoa poikkeus päivien harmaaseen yksitoikkoisuuteen oli torvisoittokunta, mutta senkin vierailupäivät hän osasi laskea ja muisti ikuisesti saman kappaleitten esitysjärjestyksen. Silloin avattiin huoneen ovi, että hän kuulisi paremmin ja kun se avattiin, uskaltautuivat uteliaat kurkistelemaan sisälle ja ne ajettiin pois, kuiskaillen ja sätien. Ensimmäiseksi marssi musikaalisuudestaan kärsivälle kenraalille, joka kunnioitti läsnäolollaan tätä taloa. Kenraali on yksi suuren tuvan hoidokeista ja jos kenraalia ei olisi ollut, ei olisi ollut orkesteriakaan. Tuttava marssi, kuultu jo kauan sitten ilmanvaihtotorvista ja kovaäänisistä ja torilla, minne ihmiset olivat kokoontuneet katsomaan ohikulkijoita. Täällä ne soittivat sen ensimmäiseksi ja se

oli hänen mielestään omistettu aarteensijöille ja sen messinkisissä tahdeissa hän tajusi kätkeytyä uhmaa. Aarteensijöitten marssi, joukko haparoivia lapiottomia miehiä epätietoisina, mistä etsiä ja mitä.

Jälleen hiljaisuudessa.

Unta, raskasta tiedotonta unta ja kesken sen painon, rautatieasema, tavaravaunut, joiden ovia vedettiin auki ja jotka päästivät vihlovan huudon niitä avattaessa. Miesryhmät kapuamassa sisälle, purkamassa vaunua. Laati-koita, pitkiä, joita he käsittelivät varoen ja jotka lastattiin edelleen kuorma-autoihin. Hän näki humalaisen, reppuselkäisen sotilaan, miehet, jotka sotilasta retuuttivat välisään, asemamiehen työntökärriensä kanssa. Sille eroteltiin laatikoitten joukosta muutamia ja se latjasi ne jonkun purkuryhmässä olevan invalidin avustamana poikittain, koska sen kärryt olivat hyvin kapeat. Asemamiehen täyden lastin ja ne muutamat arkut, jotka saivat jäädä sillalle odottamaan kunnes ehtisi viedä entiset pois. Näki myös naisen, joka piteli näistä yhtä sen ylitse kumartuneena...

Hyväntuulinen hoitaja herätti hänet unestaan. Sen piti vaihtaa lakanat.

- Täällä sitä vaan nukutaan ja nukutaan.. Ajatella, että se tuulikin vieraili pesässään ties miten kauan. Se nykäisi lakanan varomatta ja hän tunsu pistävän kivun jäädessään kyljelleen kohti seinää.

Puolitiedottomana hän makasi kadulla nostaen päätään yht'äkkisen tiedostamisen pakon sanelemana ja näki edessään ohitse juoksevan tytön nokiset kasvot, korkean tiiliseinän, mistä lihanleikkaajan mainoksen kohdalta alkoi alaslaskeva vyöry, kokonainen seinä valui alas vierivinä klimppeinä.

Hoitaja sanoo hyväntahtoisesti – Veijari. Saatuaan vuoteen viimein kuntoon, hän moiskauttaa tiedottoman otsalle kostean suudelman.

Hän hymyili harvoin. Lakananvaihtopäivänä ei koskaan. Sinä päivänä hän söi viisi kertaa. Vasta sitten hoitaja oli tyytyväinen. Oli ilta ja yhä vain tuo nainen istui vuoteella ja tyrkytti lusikkaansa.

- Ja kerran vielä. Niin se sanoi jokaisen lusikallisen jälkeen. - Ja kerran vielä. Mutta ruoka alkoi pysyä sisällä ja ennen pastorin tuloa hän oli antanut anteeksi hoitajalleen. Pastorin käynti-iltoina se puhui enemmän Jeesuksesta, ensimmäisen kerran päivällä ja iltaa kohden enemmän ja enemmän. Hartaudessa sen ääni kailotti päällimmäisenä, mutta kun pappi oli mennyt, se oli muuttunut taas kokonaan ja puhui hyvin vähän Jeesuksesta ennen seuraavaa lakananvaihtopäivää.

Sen iltaisessa unessaan hän oli pellolla. Iivosen tyttö oli kadonnut jonnekin ja hän haki sitä yksin. Pelto oli täynnä pitkiä, taivaaseen asti ylettyviä koivuja ja kaiken aikaa häntä oli kiusannut oma lapiottomuutensa ja se, ettei hän mitenkään voinut kaivaa maata, sillä hänen olisi tarvinnut

etsiä sieltä ja sen nauru kaikui pellon yllä yltiöpäisen iloisena jossakin lähellä, näkymättömissä.

He palasivat ennen aamua. Ulkona oli vielä sumuista. Kadulla kiirehti ihmisiä, palopillit ujelsivat ja ilman täytti rikin ja savun katku. Häntä vedettiin kädestä ja hän yritti katsella ympärilleen, niin että unohti kiireen ja kädestäpitäjä joutui repäisemään siten, että hän kaatui ja luiset kädet ravistelivat hereille. Ihmiset huusivat ympärillä, kauempana ja lähellä, mutta he jatkoivat ja hän ei tiennyt olevansa samalla jokapäiväisellä kadulla, sillä kaikki oli yön aikana muuttunut. Se oli pitkä tie ja pitkä aamu, sillä hän oli heikkona nälästä ja silloin kaikki tuntuu kestävän ikuisesti. Hän ei muista yötä, ei paikkaa, josta olivat silloin tulossa, mutta kuitenkin se oli ollut juuri se sama päivä, ennen sen alkua.

Nainen kattoi pöydän ensimmäiseksi, sanoi,

- Et lähde sitten minnekään. Se söi puuroa ja leipää ja käski hänenkin syödä. Sillä oli ikuinen kiire. Hän ei koskenut ruokiin, oli itkettävä olo ja pelotti hieman. Se sanoi vielä ulos mennessään,

- Pysy sisällä sitten.

Sisälle tuli vanha nainen, korjasi pois ruuat, söi puuron lopun, mutta leivän kääri paperiin ja pani kaappiin. Se siisti pöydän ja tiskasi astiat ja meni pois. Yksin jäätyään hänellä oli taas nälkä, mutta hän ei välittänyt vaikka äskeinen kävijä olikin syönyt puuron. Hän ei pitänyt puurosta, mutta leivänpalan hän haki kaapista ja alkoi

järsiä sitä. Se oli kivikovaa ja hapanta ja sen kanssa piti juoda vettä, kun muuta juotavaa ei ollut ja paljaaltaan se oli liian väkevää ja hapanta. Hän söi leipäänsä kauan pihalle katsellen.

Jalkoja puristi kengät, jotka hän vast'ikään oli tervannut, koska ne olivat olleet punaiset, tytön kengät, eikä niitä sen vuoksi ollut hauska pitää. Niitä ei tarvinnut hävetä enää, mutta ne puristivat jalkoja ja hiersivät ja sitä ei voinut sanoa vaan niillä oli käveltävä, jos mieli säästyä kuritukselta, josta hän oli pelastunut kaikenlaisilla hätävalheilla, että ne muka nyt olivat paremmat. Se oli ollut edesvastuutonta, mutta hankaamisesta huolimattakin niillä oli nyt parempi kävellä.

Kauaakaan hän ei ehtinyt tarkastella kenkiensä halkeilevaa pintakerrosta, kun ovelle ilmestyi livosen tyttö punaruutukaisessa, suttuaisessa mekossaan ja sarkaisessa pompassaan. He nauroivat ja hän näytti tytölle kenkiään.

- Lupaatko olla kertomatta kenellekään? Poika kysyi.

Tyttö vitkasteli ovella sormi suussaan, katsoi kenkiin. Aivan ilmeisesti oli kysymys juuri niistä.

- Jos et sano kenellekään, niin saat tietää.

Tyttö nyökkäsi. Hänellä oli kädessään pieni kumista tehty nukke. Se oli niin pieni, että saattoi piilottaa sen kokonaan nyrkkiinsä.

- Ihanko varmasti et sano?

- Joo, en minä sano kenellekään. Sanoo tyttö.

Poika näyttää kenkiään, - Nämä ovat tyttöjen kengät.

- Entäs sitten?

- Ne olivat punaiset tyttöjen kengät. Sanoo poika.
- Valehteletpas! Eivät ne ole mitkään tyttöjen kengät.

Tyttö sanoo.

- Eivät olekaan enää. Eivät sen jälkeen, kun tervasin ne.
Ne olivat punaiset silloin.

- Mitä varten sinä ne tervasit?
- No jottei kukaan tietäisi. Vaan sinäpä tiedät nyt sitten.
- Niinpäs tiedän, vaan en sano, kun lupasin.
- Ja jos sanot, niin arvaas mitä minä sinulle sitten teen?
- Enpäs arvaa..
- Elä sitten. Vaan minä tervaan sinulta persiin, jos sanot.
- En minä sano, en varmasti. Inttää tyttö ja sitten he nauravat taas. Poika heittää kengät nurkkaan ja sanoo,
- Ne ovat nyt sellaiset kovat kapekset.

Vanha nainen, joka jokin aika sitten oli käynyt korjaamassa ruuat ja pesemässä astiat, tuli nyt huoneeseen mukanaan kannussa kuumaa juomaa. Se otti mikit kaapista ja kun huomasi, että poika oli syönyt leivän, murahti ilkikurisesti, - Jopas on kelvannut.

Sitten se kaatoi ruskean väristä höyryävää juomaa kuppiin ja joi. Se antoi juotavaa myös tytölle, mutta tuhahteli nokkaansa jotain kaikenlaisista kakaroista.

He istuivat pöydässä vastakkain ja hymyilivät vanhalle naiselle siten, ettei se huomannut. Se särpi loput siitä juomasta suoraan kannunsa suulta ja istahti keinutuoliin, missä alkoi keinahdella edestakaisin. Sillä ei näyttänyt olevan aikomustakaan mennä pois.

- Kenenkä tyttö? Se kysyi keinun hyväntuulisen natinan lumoamana ja hyväntuulisena.

- livosen. Tyttö vastasi empien.

- Vai livosen tyttö. Mikäs se semmoinen livonen? Minä en tunne yhtään livosta, vaikka olen jo tähänkin ikään elänyt..

- Se on isä. Sanoo tyttö.

- Sitä on oltava tässä maailmassa vaikka minkä näköistä. Narisee vanhus. Sen aikana on vaikea puhua, mutta pieni nukke tekee jotain kaiken aikaa. Se nousee pöydän päälle, kävelee kumisin nytkähtelevin polvin. Sillä on punaiseksi maalattu kieli ja se on ulkopuolella suusta. Sitten se tanssii, häviää pieneen nyrkkiin ja katoaa pöydän alle. Tytöllä on isot pyöreät silmät, kirpeän iloiset, lähes aina riehakkaat kuten juuri nyt. Se potkaisee häntä pöydän alla eikä hän voi sitä ymmärtää. Kuminukke on taas pöydällä. Se on selällään liikkumattomana ja sillä on todella hauskaa. Se on nauranut niin paljon, että on kaatunut selälleen ja nauraa nyt siinä mahaansa pidellen punainen kieli suun ulkopuolella roikkuen. Tyttö katsoo häntä silmiin, ottaa nukan ja tanssittaa sitä, panee sen kävelemään jalkojaan venytellen koomisesti. Yhtä leikkisästi hän puristaa sen myös kasaan. Pieneksi mytyksi, jota likistele sormiensa välissä ja heti, kun hän hellittää otteensa, ponnahtaa kuminukke alkuperäiseen asentoonsa, nauravana, kieltään näyttävänä klovnina.

Vuosikymmenien aikana
kertyneitä kirjoitelmia, monen
monituisista aiheista ja paikoista.
Niitä ei yhdistä muu kuin
kirjoittajan mielikuvitus. Aiheet
vaihtelevat vakavista
tapahtumista uskomattomiin
mielikuvituksen kulkuihin, usein
veitikkamaisiin.

